

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE IN JAVNO UPRAVO
DIREKTORAT ZA JAVNI SEKTOR

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

T: 01 478 16 50
F: 01 478 16 99
E: gp.mpju@gov.si

Številka: 007-300/2013/1
Datum: 10. 4. 2013

ZADEVA: DODATEK ZA DVOJEZIČNOST - mnenje

1. Uvod

Dodatki so del plače javnega uslužbenca za posebne pogoje, nevarnost in obremenitve, ki niso upoštevane pri vrednotenju zahtevnosti delovnega mesta, naziva ali funkcije. Vrste dodatkov, med katere spada tudi dodatek za dvojezičnost, določa Zakon o sistemu plač v javnem sektorju. Dodatki se izplačujejo v višini določeni z zakonom, uredbo vlade ali kolektivno pogodbo za javni sektor.

2. Javna raba jezikov narodnih skupnosti

Ustava Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33I/1991, 42/1997, 66/2000, 24/2003, 69/2004, 69/2004, 69/2004, 68/2006, v nadaljevanju: Ustava) v 11. členu določa, da je na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina¹.

Iz te določbe izhaja, da se slovenščina kot uradni jezik uporablja na vsem teritoriju države Slovenije. Na območjih občin, v katerih živi italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, pa je poleg slovenščine uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina. Dvoje uradnih jezikov se uporablja torej samo na določenem omejenem območju, kjer živi italijanska oziroma madžarska narodna skupnost. Državni organi, organi lokalnih skupnosti in nosilci javnih pooblastil, so na teh območjih občin dolžni s pripadniki teh skupnosti uradovati v njihovem jeziku.

Javno rabo slovenščine in rabo jezika italijanske in madžarske narodne skupnosti na območju Slovenije, kjer ti skupnosti živi, na podlagi Ustave ureja **Zakon o javni rabi slovenščine** (Uradni list RS, št. 86/04, v nadaljevanju: ZJRS). ZJRS ne ureja neposredno in celovito uporabe jezikov narodnih skupnosti, ampak to vprašanje prepušča področnim zakonom².

¹ 11. člen Ustave Republike Slovenije (uradni jezik v Sloveniji) določa:

»Uradni jezik v Sloveniji je slovenščina. Na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, je uradni jezik tudi italijanščina ali madžarščina.«.

² Tako tudi po Odločbi Ustavnega sodišča številka: U-I-380/06-11, z dne 11. 9. 2008, objavljeni v Uradnem listu RS, št. 91/08.

V 3. členu³ namreč določa, da se javna raba italijanščine ali madžarščine kot uradnih jezikov zagotavlja na način, kot ZJRS ureja javno rabo slovenščine in v skladu z določbami posameznih področnih zakonov.

Ustavno določbo v zvezi z uradnim jezikom v Sloveniji nadalje organizacijski in postopkovni predpisi državnih organov posebej zakonsko urejajo ter določajo jezik poslovanja⁴. Zakoni ponavljajo ustavno določbo o slovenščini kot uradnem jeziku na vsem teritoriju države in italijanščini oziroma madžarščini na območju, kjer živita avtohtoni narodni skupnosti oziroma dodatno razčlenjujejo in pojasnjujejo obseg in način uporabe uradnega jezika v poslovanju organov.

Tako v skladu z Ustavo **Zakon o državni upravi** (Uradni list RS, št. 113/05 - uradno prečiščeno besedilo, 48/09 in 21/12, v nadaljevanju: ZDU) v drugem odstavku 4. člena⁵ določa, da na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, uprava posluje tudi v jeziku narodne skupnosti.

Nadalje **Zakon o splošnem upravnem postopku** (Uradni list RS, št. 24/06-UPB2, 105/06-ZUS-1, 126/07, 65/08, 47/09 Odl.US in 8/10, v nadaljevanju: ZUP) v 62. členu⁶ med drugim določa, da na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta pri organu poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, upravni postopek teče v slovenskem jeziku in

³ 3. člen ZJRS (jezik narodnih skupnosti) določa:

»Na območjih občin, v katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, se javna raba italijanščine ali madžarščine kot uradnih jezikov zagotavlja na način, kot ta zakon ureja javno rabo slovenščine in v skladu z določbami posameznih področnih zakonov.«.

⁴ Komentar Ustave RS, Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije, Ljubljana, 2002, str. 161.

⁵ 4. člen ZDU (uradni jezik v upravi) določa:

»(1) Uradni jezik v upravi je slovenščina.

(2) Na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost, je uradni jezik v upravi tudi italijanščina oziroma madžarščina. Na teh območjih uprava posluje tudi v jeziku narodne skupnosti. Če stranka v postopku uporablja jezik narodne skupnosti, uprava vodi postopek v jeziku narodne skupnosti in izdaja pravne in druge akte v postopku v slovenščini in v jeziku narodne skupnosti. Pred začetkom postopka mora organ seznaniti stranko s to pravico.

(3) Kadar je upravni organ na prvi stopnji vodil postopek v italijanščini oziroma madžarščini, mora biti tudi drugostopni akt izdan v istem jeziku.«.

⁶ 62. člen ZUP določa:

»(1) Upravni postopek se vodi v slovenskem jeziku. V tem jeziku se vlagajo vloge, pišejo odločbe, sklepi, zapisniki, uradni zaznamki in druga pisanja ter se opravljajo vsa dejanja v postopku.

(2) Na območjih lokalnih skupnosti, kjer sta pri organu poleg slovenskega jezika uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik (v nadaljevanju: jezik narodne skupnosti), upravni postopek teče v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti, če stranka v tem jeziku vloži zahtevo, na podlagi katere se postopek začne oziroma, če stranka to zahtevo kadarkoli med postopkom.

(3) Če so v postopku udeležene tudi stranke, ki niso zahtevale postopka v jeziku narodne skupnosti na način iz prejšnjega odstavka, postopek teče v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti.

(4) Kadar organ na območjih lokalnih skupnosti, kjer je uradni jezik poleg slovenskega jezika tudi jezik narodne skupnosti, odloči brez poprejšnjega zaslivanja stranke, izda odločbo v slovenskem jeziku in jeziku narodne skupnosti, ustno odločbo pa izda v jeziku, ki ga stranka razume.

(5) Pripadniki italijanske in madžarske narodne skupnosti imajo v postopku pred organi izven območja, na katerem sta uradna jezika tudi italijanski in madžarski jezik, pravico uporabljati svoj jezik.

(6) Če vloga ni vložena v uradnem jeziku, organ ravna tako, kot je predpisano za ravnanje za nepopolno oziroma pomanjkljivo vlogo.

(7) Stranke in drugi udeleženci postopka, ki ne znajo jezika, v katerem teče postopek ali ga ne more uporabljati zaradi invalidnosti, imajo pravico spremljati potek postopka po tolmaču. Organ jih je dolžan o tem poučiti.«.

jeziku narodne skupnosti, če stranka v tem jeziku vloži zahtevo, na podlagi katere se postopek začne oziroma, če stranka to zahteva kadarkoli med postopkom.

Zaradi varstva pravic narodnih skupnosti tudi drugi **področni zakoni** (s področja kulture, izobraževanja, zdravstvene dejavnosti, lekarniške dejavnosti, kmetijstva, sodišč, tožilstva, policije, medijev itd.) izrecno določajo poslovanje s strankami tudi v jeziku narodnih skupnosti. Nekateri posebni zakoni, v skladu s katerimi morajo organi, javni zavodi, javne agencije, javni skladi, javni gospodarski zavodi ali druge osebe javnega prava poslovati tudi v jeziku narodnih skupnosti, so navedeni v nadaljevanju.

Zakon o knjižničarstvu (Uradni list RS, št. 87/01 in 96/02-ZUJIK, v nadaljevanju: ZKnj-1)⁷, ki ureja javno službo na področju knjižnične dejavnosti, določa, da splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.

Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05-UPB2, 15/08-ZPacP, 23/08, 58/08-ZZdrS-E, 77/08-ZDZdr, 40/12-ZUJF in 14/13, v nadaljevanju: ZZDej)⁸, ki ureja vsebino in opravljanje zdravstvene dejavnosti, določa, da mora zdravstveni delavec in zdravstveni sodelavec, ki opravlja svoje delo v neposrednem stiku z bolniki, obvladati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o opravljanju zdravstvenih poklicev v Republiki Sloveniji za državljane drugih držav članic Evropske unije (Uradni list RS, št. 86/02 in 2/04, v nadaljevanju: ZOZPEU)⁹ v zvezi z uporabo jezika določa, da tuji zdravstveni delavec pri svojem delu uporablja slovenski jezik, na območju italijanske ali madžarske narodne skupnosti pa tudi italijanski ali madžarski jezik.

Zakon o priznavanju poklicnih kvalifikacij zdravnik, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine in doktor dentalne medicine specialist (Uradni list RS, št. 107/10, v nadaljevanju: ZPPKZ)¹⁰ glede opravljanja zdravniške službe določa, da mora oseba pred zaposlitvijo

⁷ 25. člen ZKnj-1 (splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih) določa:

»(1) Splošne knjižnice na narodnostno mešanih območjih zagotavljajo tudi knjižnično dejavnost, namenjeno pripadnikom italijanske in madžarske narodne skupnosti ter romske skupnosti. Te knjižnice zagotavljajo pripadnikom teh skupnosti komuniciranje v njihovem jeziku.

(2) Splošne knjižnice iz prejšnjega odstavka pripravijo program dejavnosti v soglasju s predstavniki narodnih skupnosti.«.

⁸ 63. člen ZZDej določa:

»(1) Zdravstveni delavec in zdravstveni sodelavec, ki opravlja svoje delo v neposrednem stiku z bolniki, mora obvladati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

(2) Izpolnjevanje pogoja iz prejšnjega odstavka se dokazuje z javnim spričevalom o končani srednji šoli ali s potrdilom izobraževalnega zavoda.«.

⁹ 3. člen ZOZPEU (uporaba jezika) določa:

»(1) Tuji zdravstveni delavec uporablja pri svojem delu slovenski jezik, na območju italijanske ali madžarske narodne skupnosti pa tudi italijanski ali madžarski jezik.

(2) Delodajalec v svojih aktih določi stopnjo znanja jezika iz prejšnjega odstavka in način preverjanja izpolnjevanja tega pogoja za posamezna delovna mesta.

(3) Vlada pripravi standarde o stopnji potrebnega znanja slovenskega jezika za orientacijska delovna mesta.«.

¹⁰ 29. člen ZPPKZ (jezik) določa:

»Kandidat oziroma vlagatelj, ki mu je bila izdana odločba o priznanju poklicne kvalifikacije zdravnik, zdravnik specialist, doktor dentalne medicine in doktor dentalne medicine specialist pred zaposlitvijo pri izvajalcu zdravstvene dejavnosti, ki mu je dal ponudbo za delo, predloži dokazilo o znanju slovenskega jezika, na območju občin, na katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi dokazilo o znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika v skladu s stopnjo znanja jezika, ki ga za posamezna delovna mesta določi izvajalec zdravstvene dejavnosti.«.

predložiti dokazilo o znanju slovenskega jezika, na območju občin, na katerih živita italijanska ali madžarska narodna skupnost, pa tudi dokazilo o znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika v skladu s stopnjo znanja jezika, ki ga za posamezna delovna mesta določi izvajalec zdravstvene dejavnosti.

V skladu z **Zakonom o lekarniški dejavnosti** (Uradni list RS, št. 36/2004-UPB1, v nadaljevanju: ZLD-UPB1)¹¹ lekarno lahko vodi magister farmacije, ki poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja obvlada slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 16/07-UPB5, 101/07 Odl.US, 36/08, 22/09 Odl.US: U-I-205/07-10, 55/09 Skl.US: U-I-356/07-13, 58/09, 16/10 Odl.US: U-I-256/08-27, 47/10 Odl.US: U-I-312/08-31, 20/11, 34/11 Odl.US: U-I-205/10-23, 40/12-ZUJF in 57/12-ZPCP-2D, v nadaljevanju: ZOFVI)¹² za zaposlene v vrtcu in šoli določa, da morajo imeti izobrazbo, določeno s sistemizacijo delovnih mest, obvladati morajo slovenski jezik, v vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje, pa tudi jezik narodne skupnosti.

Zakon o posebnih pravicah italijanske in madžarske narodne skupnosti na področju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 35/01, 102/07-ZOsn-F, v nadaljevanju: ZPIMVI)¹³

¹¹ 7. člen ZLD-UPB1 določa:

»(1) Lekarno lahko vodi magister farmacije, ki poleg splošnih pogojev za sklenitev delovnega razmerja izpolnjuje še naslednje pogoje:

- ima opravljen strokovni izpit;
- obvlada slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti;
- mu ni s pravnomočno sodbo sodišča prepovedano opravljanje poklica oziroma lekarniške dejavnosti.

(2) Izpolnjevanje pogoja iz druge alineje prejšnjega odstavka se dokazuje z javnim spričevalom o končani srednji šoli ali potrdilom izobraževalnega zavoda.«.

¹² 92. člen ZOFVI (zaposleni v vrtcu in šoli) določa:

»(1) Vzgojno-izobraževalno in drugo strokovno delo v javnem vrtcu oziroma šoli opravljajo vzgojitelji, pomočniki vzgojiteljev, učitelji, predavatelji višjih šol, svetovalni delavci, knjižničarji in drugi strokovni delavci, ki z njimi sodelujejo pri izvajanju strokovnih nalog, potrebnih za nemoteno delovanje vrtca oziroma šole (v nadaljnjem besedilu: strokovni delavci).

(2) Strokovni delavci izvajajo vzgojno-izobraževalno delo v skladu z zakonom in javno veljavnimi programi tako, da zagotavljajo objektivnost, kritičnost in pluralnost ter so pri tem strokovno avtonomni.

(3) Strokovni delavci morajo obvladati slovenski knjižni jezik, imeti ustrezno izobrazbo, določeno s tem zakonom in drugimi predpisi, ter opravljen strokovni izpit v skladu s tem zakonom.

(4) Ne glede na določbo prejšnjega odstavka mojstrom, ki izobražujejo vajence, ni potrebno opravljati strokovnega izpita v skladu s tem zakonom.

(5) Znanje slovenskega knjižnega jezika se preverja pri strokovnem izpitu. Pri učiteljih, ki niso diplomirali na slovenskih univerzah, se znanje slovenskega knjižnega jezika preverja ob prvi namestitvi.

(6) Izobrazbo za strokovne delavce, v primerih, ko to določa zakon, pa tudi stopnjo izobrazbe, določi minister, potem, ko si je pridobil mnenje pristojnega strokovnega sveta. Ustrezne delovne izkušnje ter kriterije za vidne dosežke na strokovnem področju za pridobitev naziva predavatelj višje šole določi Strokovni svet Republike Slovenije za poklicno in strokovno izobraževanje.

(7) V vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje in za vzgojo in izobraževanje v jeziku narodne skupnosti, morajo imeti strokovni delavci izobrazbo, določeno s tem zakonom in drugimi predpisi, opravljen strokovni izpit ter izpolnjevati druge pogoje v skladu s posebnimi predpisi.

(8) Strokovna, administrativna, tehnična in druga dela opravljajo delavci, določeni s sistemizacijo delovnih mest.

(9) Delavci iz prejšnjega odstavka morajo imeti izobrazbo, določeno s sistemizacijo delovnih mest, obvladati morajo slovenski jezik, v vrtcih oziroma šolah na narodno mešanih območjih, ki se ustanovijo za dvojezično vzgojo in izobraževanje, pa tudi jezik narodne skupnosti.«.

¹³ ZPIMVI določa:

med drugim določa, da v dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika.

Zakon o živinoreji (Uradni list RS, št. 18/02, 110/02-ZUreP-1 (8/03 popr.), 110/02-ZGO-1, 45/04-ZdZPKG, 90/12-ZdZPVHVVR, v nadaljevanju: ZŽiv)¹⁴ za fizične osebe, ki izvajajo naloge javne službe po tem zakonu in opravljajo svoje delo v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe določa, da morajo obvladati in uporabljati slovenski jezik, na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi jezik narodne skupnosti.

Zakon o kmetijstvu (Uradni list RS, št. 45/08, 57/12, 90/12-ZdZPVHVVR, v nadaljevanju: ZKme-1)¹⁵ v zvezi z izvajanjem nalog javne službe na področju kmetijstva določa, da mora

» 14. člen

(posebni pogoji)

(1) V vrtcih in šolah z italijanskim učnim jezikom opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo italijanski jezik kot učni jezik.

(2) Določba prejšnjega odstavka ne velja za učitelje, ki poučujejo slovenski jezik.

(3) V dvojezičnih vrtcih in šolah opravljajo vzgojno-izobraževalno delo strokovni delavci, ki obvladajo oba učna jezika.

(4) Dvojezični vrtec oziroma dvojezična šola mora pri zaposlovanju skrbeti za sorazmerno zastopanost strokovnih delavcev iz vrst slovenskega naroda in madžarske narodne skupnosti.

15. člen

(znanje učnega jezika)

(1) Strokovni delavec obvlada italijanski jezik kot učni jezik, če je končal osnovno in srednjo šolo z italijanskim učnim jezikom ali si je pridobil predpisano izobrazbo v italijanskem jeziku.

(2) Strokovni delavec obvlada madžarski jezik kot učni jezik, če je končal program dvojezične srednje šole ali fakultativnega pouka madžarskega jezika na srednji šoli ter fakultativnega pouka madžarskega jezika na visoki ali univerzitetni ravni in si je pridobil predpisano izobrazbo v slovenskem ali madžarskem jeziku.

(3) Delavec, ki ne izpolnjuje pogojev iz prvega in drugega odstavka tega člena lahko dokaže, da obvlada učni jezik, če opravi preizkus znanja tega jezika. Obseg, vsebino in način preizkusa določi minister, pristojen za šolstvo. «.

¹⁴ 101. člen ZŽiv (izvajalci strokovnih nalog) določa:

»(1) Fizične osebe, ki izvajajo strokovne naloge po tem zakonu (kontrolorji, selekcionerji, nadkontrolorji, ocenjevalci domačih živali in podobno), morajo imeti znanja s področja živinoreje in opraviti preizkus znanja.

(2) Fizične osebe, ki opravljajo najzahtevnejše strokovne naloge iz tega zakona (vodenje izvajanja rejskih programov, napovedovanje plemenskih vrednosti domačih živali, postopki testiranja), morajo imeti univerzitetno izobrazbo zootehniške ali druge podobne smeri in opraviti preizkus znanja.

(3) Fizične osebe iz prvega in drugega odstavka tega člena imajo pravico in dolžnost, da se stalno strokovno izpopolnjujejo in opravljajo preverjanja znanja vsakih pet let. Programe in izvajalce programov strokovnega izpopolnjevanja potrdi minister. Pravne osebe, ki opravljajo preizkuse znanja oziroma preverjanja znanja, morajo voditi evidenco oseb, ki so opravile takšne preizkuse oziroma preverjanja.

(4) Fizične osebe, ki izvajajo naloge javne službe po tem zakonu in opravljajo svoje delo v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, morajo obvladati in uporabljati slovenski jezik, na območjih, kjer živita italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi jezik narodne skupnosti.

(5) Minister predpiše obvezne vsebine in najmanjši obseg strokovnega izpopolnjevanja ter postopek in način preizkusov in preverjanja znanja po tem členu. «.

¹⁵ 121. člen Zkme-1 (osebe, ki izvajajo naloge javne službe) določa:

»(1) Strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe na področju kmetijstva lahko opravljajo le osebe, ki imajo ustrezno strokovno izobrazbo, so strokovno usposobljene za opravljanje dela na določenem delovnem mestu in izpolnjujejo druge pogoje, določene s predpisi.

(2) Podrobnejše pogoje glede strokovne izobrazbe in drugih zahtev, ki jih mora izpolnjevati oseba, da lahko opravlja strokovno delo pri izvajanju javne službe na področju kmetijstva, predpiše minister.

(3) Oseba, ki opravlja strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, mora obvladati in uporabljati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

(4) Osebi, ki pri opravljanju strokovnega dela v okviru izvajanja storitev javne službe pride v stik z okuženo živaljo, rastlino ali drugimi predmeti, s katerimi se lahko prenese kužno obolenje ali zastrupitev, se prizna morebitna okužba s to

oseba, ki opravlja strokovno delo pri izvajanju storitev javne službe v neposrednem stiku z uporabniki storitev javne službe, obvladati in uporabljati slovenski jezik, na dvojezičnih območjih pa tudi jezik narodnosti.

Zakon o organiziranosti in delu v policiji (Uradni list RS, št. 15/13, v nadaljevanju: ZODPol)¹⁶, ki ureja organizacijo, delovanje in vodenje policije, posebnosti delovno pravnih razmerij zaposlenih v policiji ter njihove pravice in obveznosti, določa, da je na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, poslovanje policije dvojezično.

Zakon o nalogah in pooblastilih policije (Uradni list RS, št. 15/13, v nadaljevanju: ZNPPol)¹⁷, ki ureja naloge in pooblastila policije, določa, da morajo za jezikovno sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog policisti upoštevati predpise o slovenščini kot uradnem jeziku ter o rabi italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov na območju občin, v katerih živi avtohtona italijanska oziroma madžarska narodna skupnost.

Zakon o sodiščih (Uradni list RS, št. 94/07-UPB4, 101/07 Odl.US: Up-679/06-66, U-I-20/07, 31/08 Skl.US: U-I-304/07-11, 45/08, 47/09 Odl.US: U-I-54/06-32 (48/09 popr.), 96/09, 86/10-ZJNepS, 33/11, 75/12-ZSPDSL-A, v nadaljevanju: ZS)¹⁸ v zvezi s poslovanjem sodišč določa, da na območjih, kjer živi avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, sodišča poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja italijanski oziroma madžarski jezik. Kadar sodišče višje stopnje odloča o pravnih sredstvih v zadevah, v katerih je sodišče nižje stopnje vodilo postopek tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, izda odločbo tudi v prevodu v italijanski oziroma madžarski jezik.

Zakon o državnem tožilstvu (Uradni list RS, št. 58/11, št. 21/12-ZDU-1F, 47/12, 15/13-ZODPol, v nadaljevanju: ZDT-1) določa, da na območjih, kjer živi avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v italijanskem oziroma

boleznijo za poklicno obolenje, če gre za dokazano trajno obolenje zaradi stika s to živaljo, rastlino ali drugimi predmeti.«.

¹⁶ 80. člen ZODPol (dvojezično poslovanje policije na območjih občin, v katerih živi avtohtoni narodni skupnosti) določa:

»(1) Na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, je poslovanje policije dvojezično. Delovna mesta, kjer je v skladu z zakonom o javnih uslužbencih potrebno znanje jezika narodnih skupnosti, in nivo znanja jezika narodnih skupnosti ob predhodnem soglasju narodnih skupnosti določi minister.

(2) Za delovna mesta iz prejšnjega odstavka policija zagotavlja usposabljanje za pridobitev znanja jezika narodnih skupnosti.«

¹⁷ 19. člen ZNPPol (sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog) določa:

»Za jezikovno sporazumevanje pri opravljanju policijskih nalog morajo policisti upoštevati predpise o slovenščini kot uradnem jeziku ter o rabi italijanščine in madžarščine kot uradnih jezikov na območju občin, v katerih živi avtohtona italijanska oziroma madžarska narodna skupnost. Pri ustnem sporazumevanju z osebami, ki ne znajo slovenščine, policisti lahko uporabljajo tudi drug jezik, ki ga oseba razume, sicer pa tolmača. Gluhi osebi pripada pravica do tolmača skladno z zakonom, ki ureja uporabo slovenskega znakovnega jezika.«

¹⁸ 5. člen ZS določa:

»(1) Sodišča poslujejo v slovenskem jeziku.

(2) Na območjih, kjer živi avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, sodišča poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja italijanski oziroma madžarski jezik.

(3) Kadar sodišče višje stopnje odloča o pravnih sredstvih v zadevah, v katerih je sodišče nižje stopnje vodilo postopek tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, izda odločbo tudi v prevodu v italijanski oziroma madžarski jezik.

(4) Če sodišče višje stopnje pri odločanju po prejšnjem odstavku opravi obravnavo ali sejo senata, na kateri so navzoče stranke, uporablja določbe drugega odstavka tega člena.

(5) Stroške, povezane z uporabo jezika pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti pred sodišči, krije Republika Slovenija.«.

madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja ta jezik.¹⁹ Za imenovanje državnega tožilca, ki bo opravljal državnotožilsko službo na mestu, za katero je skladno z odredbo o številu mest državnih tožilcev v razpisu določeno znanje italijanskega oziroma madžarskega jezika, se poleg ostalih pogojev določi tudi pogoj višje ravni znanja tega jezika.²⁰ Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej predvidi ustrezno število mest državnotožilskega osebja, ki izkazuje višjo raven znanja teh jezikov.²¹ Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej določi število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se na teh državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, za katere se zahteva izkaz višje ravni znanja teh jezikov.²² Kandidati za poravnalce morajo izkazati visoko raven aktivnega znanja slovenščine, na

¹⁹ 15. člen ZDT-1 (jezik poslovanja) določa:

»(1) Državna tožilstva poslujejo v slovenskem jeziku.

(2) Na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, poslujejo državna tožilstva tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, če stranka, ki živi na tem območju, uporablja ta jezik.

(3) Stroški, povezani z uporabo jezika pripadnikov italijanske in madžarske narodnosti pri poslovanju državnih tožilstev, se izplačajo iz sredstev za delo državnega tožilstva.«.

²⁰ 23. člen ZDT-1 (splošni in posebni pogoji) določa:

»(1) Za državnega tožilca je lahko imenovan, kdor izpolnjuje splošne pogoje za izvolitev v sodniško funkcijo po zakonu, ki ureja sodniško službo (v nadaljnjem besedilu: splošni pogoji), ter posebne pogoje za imenovanje na državnotožilsko mesto, ki jih določa ta zakon.

(2) Za imenovanje državnega tožilca, ki bo opravljal državnotožilsko službo na mestu, za katero je skladno z odredbo o številu mest državnih tožilcev v razpisu določeno znanje italijanskega oziroma madžarskega jezika, se poleg pogojev iz prejšnjega odstavka določi tudi pogoj višje ravni znanja tega jezika.«.

²¹ 136. člen ZDT-1 (državnotožilsko osebje) določa:

»(1) Državnotožilsko osebje so generalni direktor, direktorji, strokovni sodelavci, pripravniki in drugi javni uslužbenci državnega tožilstva.

(2) Število in vrste delovnih mest državnotožilskega osebja za posamezno državno tožilstvo se določijo v skladu s predpisi, ki urejajo kadrovske načrte za pravosodne organe.

(3) Pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, se posebej predvidi ustrezno število mest državnotožilskega osebja, ki izkazuje višjo raven znanja teh jezikov.

(4) Državnotožilsko osebje mora med stavko opravljati vsa dela in naloge, ki zagotavljajo nemoteno delovanje državnega tožilstva v zadevah, ki so po naravi stvari prednostne, nujne, hitre, vezane na zakonske ali drugačne roke oziroma na delo drugih organov ter druge naloge, s katerimi se preprečuje nastanek škode za postopke, v katerih deluje ali sodeluje državno tožilstvo.

(5) V okviru izobraževalnih programov morajo vsi javni uslužbenci državnega tožilstva v enem letu po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi pred komisijo Centra za izobraževanje v pravosodju (izpitna komisija) opraviti izpit iz poznavanja določil Državnotožilskega reda. Opravljanje izpita je za javne uslužbenke državnega tožilstva brezplačno. Izpitno komisijo sestavljata dva predstavnika ministrstva in en državni tožilec.

(6) Če javni uslužbenec izpita ne opravi uspešno tudi pri ponovnem preizkusu v nadaljnjih treh mesecih, se šteje, da ne izpolnjuje pogojev za delovno mesto, ki ga zaseda.

(7) Center za izobraževanje v pravosodju zaradi zagotavljanja izvedbe izpitov, spremljanja stanja glede izvajanja izpitov in izdajanja ustreznih potrdil obdeluje podatke o kandidatih oziroma kandidatkah za opravljanje izpita ter o opravljenih izpiti v zbirki osebnih podatkov, ki vsebuje: osebno ime kandidata oziroma kandidatke, datum in kraj rojstva, stalno oziroma začasno prebivališče, čas vložitve prijave k izpitu, podatek o uspešno ali neuspešno opravljenem izpitu.

(8) Minister s podzakonskim aktom predpiše program in način opravljanja izpita iz poznavanja določil Državnotožilskega reda.«.

²² 141. člen ZDT-1 (število mest) določa:

»(1) Število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se pri posameznih državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, določi minister z odredbo na predlog generalnega državnega tožilca v soglasju z Vlado Republike Slovenije, po predhodnem mnenju Državnotožilskega sveta.

(2) V odredbi iz prejšnjega odstavka se pri državnih tožilstvih, ki poslujejo tudi v italijanskem oziroma madžarskem jeziku, posebej določi število mest državnih tožilcev in nazive, v katerih se na teh državnih tožilstvih opravlja državnotožilska služba, za katere se zahteva izkaz višje ravni znanja teh jezikov.

(3) Odredba se objavi v Uradnem listu Republike Slovenije.«.

območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi višjo raven znanja jezika narodne skupnosti.²³

Zakon o medijih (Uradni list RS št. 110/06-UPB1, 36/08-ZPOmK-1, 77/10-ZSFCJA, 90/10 Odl.US: U-I-95/09-14, Up-419/09-15, 87/11-ZAvMS, 47/12, v nadaljevanju: ZMed) določa, da je odgovorni urednik lahko oseba, ki ima izkaz o aktivnem znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika, v primeru ko gre za medij madžarske ali italijanske narodne skupnosti.²⁴

Zakon o varstvu potrošnikov (Uradni list RS, št. 98/04-UPB2, 117/04 Skl.US: U-I-218/04-8, 46/06 Odl.US: U-I-218/04-31, 126/07, 86/09, 78/11, v nadaljevanju: ZVPot) določa, da mora podjetje s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa tudi v jeziku narodne skupnosti.²⁵

²³ 208. člen ZDT-1 (pogoji za imenovanje) določa:

»(1) Kandidat za poravnalca mora izpolnjevati te pogoje:

1. da je državljan Republike Slovenije ali države članice Evropske unije ali države članice Evropskega gospodarskega prostora ter izkaže visoko raven aktivnega znanja slovenščine, na območjih, kjer živita avtohtoni italijanska in madžarska narodna skupnost, pa tudi višjo raven znanja jezika narodne skupnosti;
2. da je poslovno sposoben in ima splošno zdravstveno zmožnost;
3. da ima v Republiki Sloveniji zaključeno najmanj visokošolsko izobraževanje prve stopnje ali je končal enako raven izobraževanja v tujini, priznано v skladu z Zakonom o priznavanju in vrednotenju izobraževanja;
4. da poda izjavo, da bo v primeru imenovanja zagotovil opremo in prostore, ki bodo potrebni in primerni za opravljanje poravnavanja;
5. da je osebnostno primeren za opravljanje poravnavanja;
6. da je ob prijavi dopolnil 30 let.

(2) Za opravljanje poravnavanja ni osebnostno primeren tisti, za katerega je na podlagi dosedanjega dela, ravnanja ali obnašanja utemeljeno sklepati, da poravnavanja ne bo opravljal strokovno, pošteno ali vestno ali da kot poravnalec ne bo varoval ugleda instituta poravnavanja in nepristranskosti, ali ki je bil obsojen za kaznivo dejanje, zaradi katerega je moralno neveden opravljati poravnavanje.

(3) Poravnalci se morajo strokovno izpopolnjevati v okviru izobraževalnih dejavnosti, ki jih organizira Center za izobraževanje v pravosodju ali drug državni organ, pooblaščen organizacija ali strokovno združenje.«.

²⁴ 19. člen Zmed določa:

»(1) Odgovorni urednik je lahko oseba, ki:

- ima izkaz o aktivnem znanju slovenskega jezika, če ni državljan Republike Slovenije;
- ima izkaz o aktivnem znanju italijanskega oziroma madžarskega jezika, v primeru ko gre za medij madžarske ali italijanske narodne skupnosti;
- je poslovno sposobna;
- ji ni izrečena prepoved opravljanja poklica, dejavnosti ali javnega nastopanja.

(2) Določbi prve in druge alineje prejšnjega odstavka ne veljata, če se programske vsebine razširjajo v tujem jeziku v skladu s prvim odstavkom 5. člena tega zakona.

(3) Odgovorni urednik ne more biti oseba, ki po ustavi ali zakonu uživa imuniteto.«.

²⁵ 2. člen ZVPot določa:

»(1) Podjetje mora s potrošniki poslovati v slovenskem jeziku, na območjih kjer avtohtono živita italijanska ali madžarska narodna skupnost pa tudi v jeziku narodne skupnosti. Pri tem mora v pisnih sporočilih uporabljati celotno ime svoje firme in sedež. Pri označevanju izdelkov mora potrošniku v slovenskem jeziku posredovati potrebne informacije glede značilnosti, prodajnih pogojev, uporabe in namembnosti izdelka. Pri tem lahko uporablja tudi splošno razumljive simbole in slike.

(2) Podjetje lahko v pisnih sporočilih, ki niso namenjena individualno določenemu potrošniku, uporablja tudi skrajšano firmo, če je s skrajšano firmo vpisano v register, in kraj, kjer posluje, ali naslov spletnih strani, če je iz njih nedvoumno razvidna identifikacija podjetja.

(3) Poleg podatkov iz prejšnjih dveh odstavkov je dolžan ponudnik storitev informacijske družbe omogočiti tudi enostaven, neposreden in stalen dostop do:

- svojih podatkov, vključno s svojim elektronskim naslovom,
- podatkov o vpisu v register oziroma drugo javno evidenco z navedbo registra oziroma evidence in številke vpisa,

3. Znanje jezikov narodnih skupnosti kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta

Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 63/07–UPB3, 65/08, 69/08-ZTFI-A, 69/08-ZZavar-E, 74/09 Odl.US: U-I-136/07-13 in 40/12-ZUJF, v nadaljevanju: ZJU) v 17. členu vsebuje določbo glede znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta, in sicer se člen glasi:

**»17. člen
(posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta)**

Za delovna mesta javnih uslužbencev, ki morajo na podlagi zakona kot uradni jezik uporabljati tudi jezik narodne skupnosti, se kot pogoj določi tudi znanje tega jezika.«.

Glede na to, da ta določba sodi v splošni oziroma prvi del zakona, ki velja za vse javne uslužbence javnega sektorja²⁶, navedeno predstavlja splošno obvezo, da se v vseh primerih, kjer je zaradi varstva pravic narodnih skupnosti na podlagi področnih zakonov določeno poslovanje s strankami tudi v jeziku narodnih skupnosti, to odrazi tudi v pogojih za zasedbo delovnega mesta²⁷. Z zakoni se določi, kateri javni uslužbenec in na kakšen način mora uporabljati jezik narodne skupnosti kot uradni jezik.

Upošteva se zgoraj navedeno pravno podlago in področne predpise (zakone in podzakonske predpise) se torej v organih, ki delujejo na območjih občin, v katerih živita avtohtoni italijanska oziroma madžarska narodna skupnost in na katerih je z ustavo in z zakonom določena enakopravnost italijanskega oziroma madžarskega jezika, pri posameznem delovnem mestu, kjer je to zaradi nalog na delovnem mestu potrebno, kot posebni pogoj za zasedbo delovnih mest določi tudi znanje italijanščine oziroma madžarščine, ki štejeta kot uradni jezik in uprava na teh območjih posluje tudi v obeh jezikih narodnih skupnosti. Le z izpolnjevanjem posebnega pogoja znanja jezika narodne skupnosti je namreč na takšnem delovnem mestu mogoče opravljati pričakovano delo skladno z zahtevami delovnega procesa.

Navedeni posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta se določi v sistemizaciji delovnih mest. Akt o sistemizaciji delovnih mest je akt delodajalca, ki v okviru notranje organizacije glede na vrsto in obseg ter zahtevnost nalog določa delovna mesta, ki so potrebna za izvajanje nalog. Upošteva se veljavne pravne podlage ter upošteva se področne predpise (zakone in podzakonske akte) predstojnik pripravi akt o sistemizaciji delovnih mest, v katerem glede na vsebino, zahtevnost in obseg nalog s svojega delovnega področja določi konkretna delovna mesta in pogoje za zasedbo teh delovnih mest.

ZJU v 21. členu določa, da se pri vsakem delovnem mestu v sistemizaciji določijo najmanj opis nalog in pogoji za zasedbo delovnega mesta. Skladno s tem se v sistemizacijah delovnih mest

– naziva pristojnega državnega organa, zbornice ali druge nadzorne organizacije, če za svojo dejavnost potrebuje posebno dovoljenje,

– naziva poklicne zbornice oziroma združenja, poklicnega naziva in države, v kateri je bil ta podeljen, ter napotil na veljavna poklicna pravila te države in načinov dostopa do njih, če gre za poklic oziroma dejavnost, za katera so predpisani posebni pogoji ali obvezno združevanje v zbornice ali podobna združenja,

– podatkov o obveznosti plačila davka na dodano vrednost in s tem povezanih predpisanih podatkov.

²⁶ 17. člen ZJU spada v prvi del tega zakona, ki velja za celotni javni sektor. Javni sektor na podlagi drugega odstavka 1. člena ZJU sestavljajo državni organi in uprave samoupravnih lokalnih skupnosti, javne agencije, javni skladi, javni zavodi in javni gospodarski zavodi ter druge osebe javnega prava, če so posredni uporabniki državnega proračuna ali proračuna lokalne skupnosti.

²⁷ Komentar zakonov s področja uprave, Inštitut za javno upravo pri Pravni fakulteti, Ljubljana, 2004, str. 89.

organov, javnih zavodov, javnih agencij, javnih skladov, javnih gospodarskih zavodov in drugih oseb javnega prava, ki morajo skladno s posebnimi zakoni poslovati tudi v jeziku narodne skupnosti, mora kot pogoj za zasedbo delovnih mest javnih uslužbencev, ki bodo zagotavljali tako poslovanje, določiti tudi znanje takega jezika. Nadalje tudi **Uredba o notranji organizaciji, sistemizaciji, delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih** (Uradni list RS, št. 58/03 in spremembe, v nadaljevanju: Uredba), ki ureja vsebino sistemizacije delovnih mest, v 46. členu²⁸ (vsebina sistemizacije delovnih mest) določa, da se pri posameznih delovnih mestih v sistemizaciji navede opis nalog in pogoje za opravljanje dela na konkretnem delovnem mestu.

Ministrstvo za notranje zadeve in javno upravo natančneje to področje spremlja v organih državne uprave²⁹, ker je pristojno za pripravo mnenj k aktom o sistemizaciji delovnih mest organov državne uprave. V preostalem delu javnega sektorja ministrstvo ne spremlja aktov o sistemizaciji delovnih mest, ampak je to pristojnost resornih ministrstev in organov javnih zavodov ter javnih agencij.

4. Določitev dodatka za dvojezičnost

Javnim uslužbencem, ki delajo na območjih občin, v katerih živi italijanska ali madžarska narodna skupnost, kjer je italijanski ali madžarski jezik tudi uradni jezik, in če je znanje jezika narodne skupnosti pogoj za opravljanje dela, na podlagi **Zakona o sistemu plač v javnem sektorju** (Uradni list RS, št. 108/09 – uradno prečiščeno besedilo, 13/10, 59/10, 85/10, 107/10 in 35/11, v nadaljevanju: ZSPJS) pripada dodatek za dvojezičnost, in sicer druga alineja drugega odstavka 28. člena ZSPJS določa dodatek v višini od 3 do 6 %. Višino dodatka v

²⁸ 46. člen Uredbe (vsebina sistemizacije delovnih mest) določa:

»(1) V sistemizaciji delovnih mest se določi število in vrsto uradniških in strokovno-tehničnih delovnih mest po organizacijskih enotah, vključno z delovnimi mesti za določen čas in delovnimi mesti pripravnikov. Če je v isti organizacijski enoti več enakih delovnih mest, se v sistemizaciji delovnih mest navede število teh delovnih mest.

(2) Pri posameznih delovnih mestih se v sistemizaciji navede:

- opis nalog v skladu s 44. členom te uredbe,
- pogoje za opravljanje dela na delovnem mestu,
- tarifni razred, plačno skupino in podskupino ter plačni razred delovnega mesta oziroma naziva in dodatke k osnovni plači,
- ali se delo opravlja s krajšim delovnim časom od polnega delovnega časa,
- morebitne posebnosti glede razporeditve delovnega časa,
- katerih nalog skladno s predpisi ne smejo opravljati ženske in mladina,
- katere naloge lahko opravljajo invalidi,
- oznaka skupine, v katero spada delovno mesto glede na oceno tveganja skladno z zakonom, ki ureja varstvo in zdravje pri delu,
- morebitna posebna pooblastila,
- morebitno dodatno obvezno pokojninsko zavarovanje,
- pooblastilo za dostop do tajnih podatkov,
- po potrebi druge posebnosti delovnega mesta.

(3) Če gre za uradniško delovno mesto ali položaj, se v sistemizaciji delovnih mest določi tudi nazive, v katerih se lahko skladno s predpisi opravlja delo na tem delovnem mestu.

(4) Pogoji za opravljanje dela na uradniškem delovnem mestu, plačni in drugi elementi, ki so odvisni od naziva, v katerem se naloge na delovnem mestu opravljajo, se določijo ob nazivih, v katerih se lahko opravljajo naloge na delovnem mestu

(5) Pri posameznem položaju se v sistemizaciji navede tudi opis vodstvenih nalog.«.

²⁹ Organe državne uprave v skladu z 2. točko 6. člena ZJU predstavljajo ministrstva, organi v sestavi ministrstva, vladne službe in upravne enote.

skladu s tretjim odstavkom 28. člena ZSPJS določi predstojnik, in sicer na osnovi zahtevane stopnje znanja jezika narodne skupnosti ter dejanske uporabe tega jezika pri opravljanju dela.

Pri določitvi dodatka za dvojezičnost in višine dodatka je potrebno izhajati iz vsebine dela in vrste nalog na konkretnem delovnem mestu. Določitev znanja jezika narodne skupnosti kot posebnega pogoja za zasedbo delovnega mesta in določitev višine dodatka je odvisna od konkretne vsebine dela javnega uslužbenca oziroma od vrste in obsega nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati, in tudi od tega, koliko naj bi javni uslužbenec glede na naravo dela pri izvajanju nalog dejansko moral uporabljati jezik narodne skupnosti. Jezik narodne skupnosti javni uslužbenci na primer lahko uporabljajo v upravnih postopkih in tudi v drugih postopkih: kadrovskih postopkih, v javnih naročanjih, v glavni pisarni, pri nujenju splošnih informacij idr. Pri določitvi višine dodatka je nadalje potrebno razlikovati javne uslužbenke, ki na primer pretežno del svojega delovnega časa ustno ali pisno komunicirajo s strankami in bi tako glede na naravo dela morali pričakovano uporabljati jezik narodne skupnosti v večji meri (na primer: izdaja različnih potrdil, prijave prebivališča, vozniška dovoljenja, matične zadeve, splošne informacije idr.), in javne uslužbenke, pri katerih iz narave dela izhaja potreba po le občasni uporabi jezika narodne skupnosti (kadrovski postopki idr.).

Višina dodatka za dvojezičnost je odvisna od vsebine dela in konkretnih nalog javnega uslužbenca na delovnem mestu, ne pa od samega znanja jezika narodne skupnosti. Znanje jezika narodne skupnosti je namreč posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, ta pogoj in nivo potrebnega znanja jezika narodne skupnosti (osnovna ali višja raven) pa se določi glede na vsebino, vrsto in obseg nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati.

Določbe ZJU in ZSPJS ter ostale predpise je torej treba razumeti tako, da se znanje jezika narodne skupnosti lahko določi kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, ta pogoj in nivo potrebnega znanja jezika narodne skupnosti (osnovna ali višja raven) pa se določi glede na vsebino, vrsto in obseg nalog, ki jih mora javni uslužbenec na delovnem mestu opravljati. In le če je znanje jezika narodne skupnosti na podlagi področnih zakonov v sistemizaciji delovnih mest določeno kot posebni pogoj za zasedbo delovnega mesta, potem so javni uslužbenci upravičeni do dodatka za dvojezičnost.

5. Zaključek

Ob navedenem je treba nenazadnje v zvezi z določitvijo dodatka za dvojezičnost upoštevati tudi, da za zaposlene v javnem sektorju veljajo določene posebnosti zaradi narave dela, ki jih opravljajo. S svojim delom javni uslužbenci uresničujejo javni interes in za njihovo delo se porabljajo javna sredstva. Za javna sredstva pa velja pravilo, da se lahko uporabljajo samo za namene, določene v predpisih. Zato so omejitve avtonomije pogodbenih strank, javnega uslužbenca in delodajalca v javnem sektorju večje kot v zasebnem.

Tretji odstavek 16. člena ZJU iz prvega dela tega zakona, ki ureja način določanja pravic in obveznosti javnih uslužbencev in ki velja za celotni javni sektor, tako določa:

»(3) Delodajalec javnemu uslužbencu ne sme zagotavljati pravic v večjem obsegu, kot je to določeno z zakonom, podzakonskim predpisom ali s kolektivno pogodbo, če bi s tem obremenil javna sredstva.«

V zvezi s tretjim odstavkom 16. člena ZJU morata biti kumulativno izpolnjena dva pogoja: določitev pravic, ki presegajo določene pravice v zakonu ali podzakonskem predpisu ali kolektivni pogodbi in obremenitev javnih sredstev. Delodajalec javnemu uslužbencu v pogodbi o zaposlitvi ne sme zagotavljati pravic v večjem obsegu, kot je to določeno z zakonom, podzakonskim predpisom ali s kolektivno pogodbo, če bi s tem obremenil javna sredstva.

ZJU nadalje v 92. členu³⁰ določa, da v državnih organih in upravah lokalnih skupnosti predstojnik (kot oseba, ki izvršuje pravice in dolžnosti delodajalca) ne sme sprejeti odločitve, ki bi zagotavljala javnemu uslužbencu manjše ali večje pravice oziroma manj ali bolj ugodne pogoje dela, kot so določeni s predpisi s področja delovnega prava in kolektivnimi pogodbami.

Pravilo, da delodajalec delavca ne sme postavljati v slabši položaj, kot ga zagotavljajo zakon in kolektivne pogodbe, izhaja iz splošnega delovnega prava. Pravilo, da delodajalec javnemu uslužbencu ne sme zagotavljati večjih pravic, kot so določene v predpisih in kolektivnih pogodbah, pa je posebnost uslužbenskega prava.

Mojca Ramšak Pešec
GENERALNA DIREKTORICA

³⁰ 92. člen ZJU (določanje pravic in obveznosti) določa:

»(1) Pravice in obveznosti javnih uslužbencev so določene s predpisi s področja delovnega prava in kolektivnimi pogodbami, če zakon ne določa drugače.

(2) Predstojnik ne sme sprejeti odločitve, ki bi zagotavljala javnemu uslužbencu manjše ali večje pravice oziroma manj ali bolj ugodne pogoje dela, kot so določeni z akti iz prvega odstavka tega člena.«.